

Poziční zpráva NFPK k Vládní koncepci boje s korupcí na léta 2018 až 2022

Vláda předložila svoji novou koncepci k boji s korupcí na léta 2018 až 2022. Cílem vládní koncepce by mělo být zajištění garantovaného, koordinovaného a systematického přístupu v boji proti všem formám korupce na všech úrovních řízení státu. Koncepce přináší řadu pozitiv, ale také negativ, které se jako NFPK budeme snažit odstranit. Nastolíme také diskusi ohledně nové právní úpravy v oblasti odměňování oznamovatelů korupce.

Koncepce přináší řadu pozitivních opatření, které ve výsledku mohou pomoci v boji proti korupci v České republice. Jako pozitivum hodnotíme zejména vzdělávání státních zaměstnanců v oblasti etiky, rovněž kvitujeme ambici zavedení nového trestního řádu.

Z nástrojů pro boj s korupcí hodnotíme velice kladně zavedení jednoletých akčních plánů, které by se měly stát základními a osvědčenými nástroji konkrétních záměrů stanovených koncepcí do praxe. Jednoleté akční plány boje s korupcí budou umožňovat reflektovat nové poznatky a aktuální legislativní vývoj u protikorupčních návrhů právních předpisů, ale i momentální politickou situaci včetně modifikace některých priorit. Nemělo by se tedy stávat to, co se dělo v minulosti, kdy se o záměrech pouze jednalo, ale bez konkrétních výsledků. Díky těmto jednoletým akčním plánům budeme moci více kontrolovat činnost státu v zavádění protikorupčních zákonů a opatření.

V nové vládní koncepci se počítá také s posílením kontrolních pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu. Cílem změny právní úpravy působnosti NKÚ by měla být kontrola většiny výdajů veřejných rozpočtů. Spektrum kontrolovaných subjektů by z tohoto důvodu mělo zahrnovat kromě státu i např. některé územní samosprávné celky, státní podnik, státní fond, státní příspěvkovou organizaci nebo jinou státní organizaci, zdravotní pojišťovnu, veřejnou výzkumnou instituci, Českou televizi, Český rozhlas, veřejnou vysokou školu. Doplnění o výše zmíněné subjekty považujeme za velice žádoucí a přínosné.

Jako stěžejní nedostatek vládní koncepce považujeme absenci problematiky střetu zájmů, která je pro nás stěžejní a je nutné jasně definovat konkrétní případy, kdy dochází ke střetu zájmů. Stejně tak se ukazuje nedostatečný institut svěřenských fondů, a to zejména v pozici obmyšleného. Jedním z dalších důležitých problémů, který koncepcí neřeší, je situace kolem soudních znalců, kdy chceme navrhnout novou právní úpravu pro větší postih znalců, kteří záměrně chybně zpracují znalecký posudek.

Koncepce se ovšem v některých směrech pohybuje ve velice obecných úvahách, kdy například není jasně popsáno, co bude obsahovat etický kodex členů vlády a v čem se bude lišit od zákona o státní správě. Mezi další nejasné body v koncepci patří formulace transparency při zachování ochrany obchodního tajemství. Zcela zbytečné je zavádění sociologického šetření, kdy se má určit míra korupce v jednotlivých resortech. Tento průzkum přinese pouze plýtvání veřejnými prostředky.

Jako NFPK požadujeme v koncepci jasné angažmá České republiky v mezinárodních strukturách a úzkou spolupráci s OLAF. Chceme se zasadit o zásadní diskusi ohledně zavedení finančních odměn za ohlášení korupce. Navrhujeme zavést podobnou právní úpravu, která je v Maďarsku¹ nebo v USA².

¹ Více o právní úpravě v Maďarsku: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=131398>

² False Claims Act: <https://taf.org/false-claims-act-overview/>